

Լատուրա ԱԹԱՆԵՍՅԱՆ

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԿՐՏՉՅԱՆ ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏԸ

Աչքերիս լույսը, մատներիս ուժը, մտքիս խոյանքը
և այն, ինչ հանձնում եմ կտավին, մեկընդմիջտ մնալու է
մարդկանց, և դա թող լույս լինի: Ամենասատվածայինը
արարման պահին է և լույսը, որ մնալու է քեզանից հետո
և հիշեցնելու քո ներկայությունն արվեստում:
Ս. Մկրտչյան

Մուսաննա Մկրտչյանը երջանիկ ճակատագրով նկարչուհի է, քանզի կարողա-
նում է արվեստում իրեն դրսևորել անմնացորդ, և նրա նկարչությունը, որն այդքան
բարձր է գնահատվում հասարակության կողմից, դարձել է նկարչուհու կյանքի անբա-
ժանելի մասն ու ժամանակի անդրադարձը:

Մուսաննա Մկրտչյանի սերը նկարչության նկատմամբ վաղ հասակից է դրսևոր-
վել: Մկզբում գրեթե անգիտակցաբար, բայց հետո ըստ էության ստեղծագործելն այն-
քան է կլանում նրան, որ ծնողները տալիս են Ս.Մերկուրովի անվան նկարչական
դպրոց: Մուսաննան նկարչուհի դառնալու իր երազանքն իրականացնում է Երևանի
գեղարվեստաթատերական ինստիտուտում, որն ավարտելուց հետո վերադառնում է
հայրենի քաղաք (այն ժամանակ՝ Լեռնիական) մեկընդմիջտ այնտեղ մնալու անխախտ
որոշմամբ: Մկզբում՝ նկարչական դպրոցում՝ որպես ուսուցչուհի, ապա Գյումրու ման-
կական գեղարվեստի կենտրոնում՝ որպես տնօրեն. վարչական աշխատանքը, սակայն,
երբեք չխանգարեց արվեստագետի բուռն ստեղծագործական կյանքին:

Մկրտչյանը կյանքը տեսնում է բազմակողմանիորեն և լիաբուխ: Ստեղծա-
գործելիս նա չի խնայում ո՛չ ուժ, ո՛չ եռանդ, ո՛չ գուներանգներ: Իր եռանդուժը փորձում
է թե՛ գեղանկարչության, թե՛ գրաֆիկայի, թե՛ փափուկ քանդակի, թե՛ ռելիեֆային գեղա-
նկարչության բնագավառներում: Նկարչուհու կուլաժները, զանազան նյութերից ու
պատրաստի իրերից կազմված տարածական-եռաչափ պատկերները, ապլիկացիա-
ները, բատիկները, փափուկ քանդակները հանդիսատեսի հետ հաղորդակցման մոր
եղանակներ ու ուղիներ են:

Գեղանկարչությունը նրա ստեղծագործական աշխարհի լավագույն բացահայ-
տումներից մեկն է: Փափուկ, հյութալի, գունազեղ վրձնով այս նկարչուհին դիտողին
գերում է իր անմիջականությամբ ու անկեղծությամբ, գույնի ու գծի հուզականությամբ:
Ս. Մկրտչյանի ստեղծագործություններում ամենասովորական, առօրեական առար-
կաները ձեռք են բերում առանձնակի իմաստ եւ գեղեցկություն, բացահայտում նրա հո-
գու բովանդակությունը: Նկարչուհու հերոսների աշխարհն այնպիսին է, ինչպիսին կան
նրանք իրականում՝ առանց պատրանքների ու գունազարդման: Մկրտչյանը չի ընդու-
նում այուժենների շինծությունն ու գեղարվեստական արհեստական հնարքներ: Կա-
րողանում է անզամ առօրեականի մեջ փնտրել ամենաէականը, այսինքն՝ իմաստակի-
րը, այն, ինչ խոսում է մարդկային բնության ու գեղեցկության մասին:

Ս. Մկրտչյանի վրձնումներն անչափ քնարական են ու չեն պարունակում կեղծ
ու շինծու զգացմունքներ: Նրա մատյուրմորտները, բնանկարները, անզամ դիմանկար-
ները դիտողին էնոցիոնալ այնպիսի լիցք են հաղորդում, որն ի գորտ է տալու միայն ա-
րարչաստեղծ բնությունը: Ժանրային տարբեր մոտիվներով աշխուժացված նրա բնա-
նկարները աչքի են ընկնում պլաստիկական ընդհանրացված ձևերով, տարածական
պլանների ռիթմիկ դասավորությամբ, մոնումենտալ շնչով ու իմպրեսիոնիստական

թրթռուն բազմերանգությամբ, պլեներային գեղանկարչությանը բնորոշ գունային թարմությամբ:

Նկարչուհին իր աշխատանքներին անուններ չի տալիս, որևէ կերպ չի պարտադրում դիտողին (բացի դիմանկարներից). դա հնարավորություն է տալիս դիտողին ծավալվելու իր երևակայության տիրույթներում: Նկարի ընկալումը, այնուամենայնիվ, սուբյեկտիվ երևույթ է:

Նկարչուհու ստեղծագործությունների զգալի մասը կազմում է նրա գրաֆիկական աշխատանքները, որտեղ նա դրսևորում է գրաֆիկական շեշտված մտածողություն և ստեղծագործելու ինքնատիպ ձեռագիր:

Նրա յուրաքանչյուր գիծ իմաստավորված է: Նկարչուհու գրաֆիկական աշխատանքներից պետք է առանձնացնել «Գյումրի՛, իմ սեր» շարքը: Այս շարքում մեր առջև հառնում հարազատ քաղաքի՝ Ալեքսպոլ-Գյումրու անցած-գնացած դեպքերն ու դեմքերը, կյանքն ու կենցաղը, անկրկնելի ոգին ու շունչը, բնիկ գյումրեցիներին բնորոշ կերպարներն ու կոլորիտային տիպերը: «Գյումրի» շարքում նկարչուհին փորձում է մոռացությունից փրկել և նոր սերնդի համար պահպանել հին Գյումրին՝ առանձնահատուկ կոլորիտով ու ծեսի վերածված ավանդույթներով:

Մերը Գյումրու նկատմամբ նկարչուհին հավանաբար ժառանգել է իր սիրելի ուսուցիչ, շնորհաշատ նկարիչ Հակոբ Անանիկյանից: Շարքը հուշերի, հիշողությունների կերպավորում է, որը թելադրված է նկարչուհու հոգեվիճակով: Այստեղ հոգու վիճակը դարձել է թելադրող, իսկ ձեռքն ընդամենը վերարտադրել է հոգու թելադրանքը:

Նկարչուհին խոստովանում է, որ «Գյումրին» իր համար թեմա չէ, այլ ծննդավայր, մանկություն ու պատանեկություն, կյանք ու ուրախություն, որն առանց վարանելու մվիրել է իր հարազատ քաղաքին: Նա անչափ նախանձախնդիր վերաբերմունք ունի իր քաղաքի նկատմամբ: Հավատացած է, որ Գյումրին չպետք է ընկալել որպես սոսկ քաղաք, որովհետև այն մի ողջ ժամանակահատվածի ազգագրական պատմություն է, ինքնատիպ կոլորիտ, որի անհետացումը ցավալի կորուստ կլինի մեր մշակույթի համար:

Բազմաշնորհ նկարչուհու աշխարհը չի կարելի սահմանափակել կերպարվեստի որևէ ձևի մեջ: Այն ավելի ընդգրկում է և համադրում է կերպարվեստի գրեթե բոլոր տեսակները: «Այս զարմանահրաշ կնոջ մեջ զարմանալիորեն համադրված են ոգու

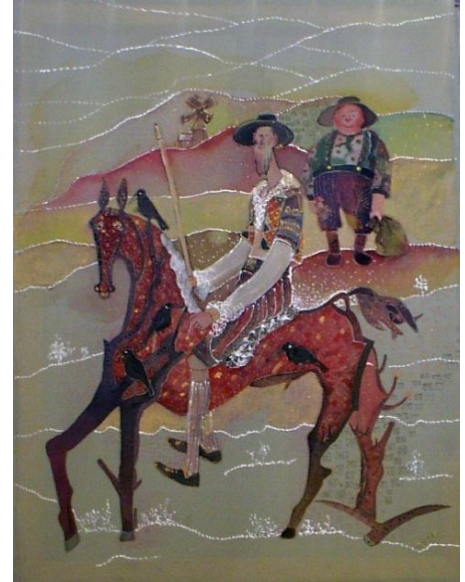
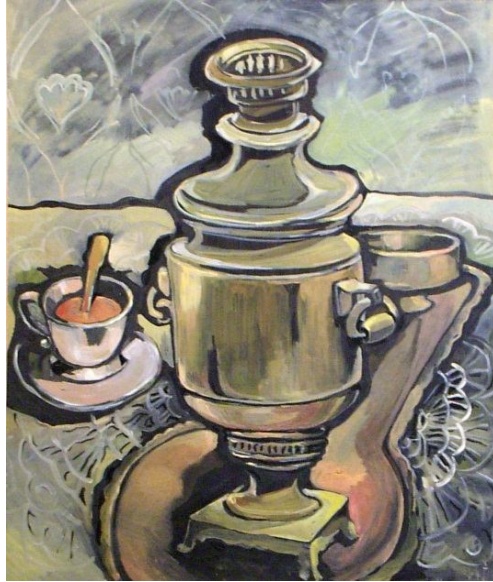
արիությունը, քնքշությունն ու մարդկային հմայքը, կազմակերպչական անուրանալի տաղանդը, անմարելի կենսագործական էներգիան, ոգևորվելու և ոգևորելու հազվագյուտ կարողությունը»,-իրավացիորեն նկատել է արվեստաբան Հենրիկ Իգիթյանը:

Արվեստագետի նորարարական, փորձարարական որոնող մտքի արգասիք են «փափուկ քանդակները», քանդակի ու գեղանկարչության սինթեզ ռելիեֆային գեղանկարչական աշխատանքների շարքերը: Մ. Սկրտչյանը խոստովանում է, որ ինքը չի սիրում իր ստեղծագործություններով ձանձրացնել մարդկանց: Նրա անհանգիստ բնավորությունն անընդհատ որոնում է ինքնարտահայտման նոր կերպեր: Մովորական թերթի կտորները նկարչուհու հմուտ ձեռքերում ոգի են առնում, մարմնավորվում, դառնում «Գիննագիստուհի», «Մպասուհի», «Թագուհի» կամ պարզապես «Գյունրեցի ամուսիններ»: Սկրտչյանի փափուկ քանդակները դիմում են դիտողի ոչ այնքան զգացմունքին, որքան նրա աչքին ու գեղարվեստական ճաշակին: Իսկ տիկնիկների հայտնվելը

Մկրտչյանի արվեստում բացատրվում է նկարչուհու՝ քատրոնի նկատմամբ ունեցած մեծ սիրով ու դերասանուհի դառնալու անկատար ցանկությամբ: Սակայն ճակատագիրը նրա համար այլ ճանապարհ էր նախատեսել՝ գույնի ու գծի, լույսի ու հղացքի, անուրջների ու արարման:

Նկարչուհին իր զարմանալի աշխատասիրությամբ ու ինքնանվիրումով ամենուր հասնում է ցանկալի արդյունքի:

Այսօր, ավելի քան երբևէ, Գյումրին կարիք ունի այնպիսի նվիրված ու ազնիվ անհատականությունների, ինչպիսին Ս.Մկրտչյանն է, որն իր հոգում կրում է արարման բերկրանքը և այն իր սիրելի Գյումրուն ծառայեցնելու հավատամքը:

ХУДОЖНИК СУСАННА МКРТЧЯН

___ Резюме ___

___ Լ. Ատանեսյան ___

Свой творческий талант Сусанна Мкртчян проявила почти во всех областях изобразительного искусства: живописи, графике, рельефной живописи, мягкой скульптуре. В своих пейзажах, натюрмортах, портретах художница выделяется непосредственностью, искренностью, мастерством цвета и линии.

Серия “Моя любовь - Гюмри” рассказывает о быте, образе жизни старого Гюмри, о колорите и возрожденных традициях обрядов. А рельефный пейзаж-это результат беспокойного характера и экспериментаторской мысли художницы.

У художницы есть слово, и она еще восхитит своим сотворением.